

Názory velení NATO na překvapení

Ve svých úvahách o možnosti překvapivého rozpoutání případného ozbrojeného konfliktu mezi státy NATO a Varšavské smlouvy v Evropě a zejména pak na středoevropském válčišti vychází velení NATO především z možnosti rozpoutání války v tomto prostoru. Kromě toho přihlíží k předpokládanému charakteru války při jejím zahájení a k možné vojenskopolitické situaci, za které by mohlo dojít k válce.

Podle současných názorů vedoucích politických a vojenských činitelů i jednotlivých států paktu existuje možnost vzniku ozbrojeného konfliktu ve střední Evropě nejen z důvodů nevyřešených rozporů v této části světa, ale i — a to možná pravděpodobněji — v důsledku střetnutí zájmů USA a SSSR v jiném evropském nebo mimoevropském prostoru. Toto střetnutí v jiném než středoevropském prostoru, jež by mělo podle těchto názorů s největší pravděpodobností jen omezený charakter s pouze dílčími, i když významnými cíli, omezovalo by i rozsah ozbrojeného konfliktu na středoevropském válčišti.

Případná válka ve střední Evropě by tedy za této situace měla alespoň na svém počátku zřejmě jen omezený charakter. Ve válce by si obě strany kladly jen takové politické a vojenské cíle, k jejichž realizaci by nebylo nutné používat jaderné zbraně se všemi z toho vyplývajícími nevypočitatelnými důsledky.

Naproti tomu záměrné rozpoutání všeobecné jaderné války v tomto prostoru vzhledem k jaderné rovnováze mezi oběma hlavními velmocemi považují státy na Západě v současné i v dohledné době za málo pravděpodobné.

Ve svých představách o ozbrojeném konfliktu ve střední Evropě, který by vznikl proti záměrům USA a ostatních států atlantické aliance, počítá velení NATO s existencí určitého období zvýšeného mezinárodního napětí — ať již jenom mezi oběma supermocnostmi, nebo mezi celými bloky — které by vzniku takového konfliktu ve většině případů předcházelo.

V průběhu tohoto období, jehož délka trvání se odhaduje na několik týdnů až měsíců, realizoval by nezbytná politická, ekonomická a vojenská opatření k válce jak potenciální iniciátor konfliktu, tak nepochybně i protistojící strana. Vyplývá to z toho, že přípravy k vojenskému konfliktu je čím dál tím více obtížnější utajit.

S existencí určitého období narůstajícího válečného nebezpečí a se schopností orgánů NATO včas postihnout a správně vyhodnotit válečné přípravy potenciálního protivníka počítá do určité míry i současná strategická koncepce „pružné reakce“. Tato koncepce počítá totiž zcela reálně s tím, že vzhledem k rozsahu nezbytných válečných příprav protivníka a k jeho předpokládaným cílům v konfliktu bude mít velení NATO dostatek času k realizaci odpovídajících protiopatření, která by nejen paralyzovala účinek případného pokusu protivníka o dosažení překvapení při rozpoutání války, ale poskytovala by také spolehlivou záruku úspěšného vedení této války.

Za hlavní taková protiopatření, kromě uvedení vojsk na válečné dobové pohotovosti, považuje NATO především opatření k dalšímu posílení těchto vojsk, např. doplnění útvarů a svazků na válečné počty, výstavbu nových zmobilizovaných útvarů a svazků, přísun sil ze zámoří, především z USA atd.

Zahájení a rozsah realizace těchto opatření ve státech NATO bude záviset na délce doby tzv. „politické výstrahy“ (tj. doby zostřené mezinárodní situace), ale hlavně pak na délce doby tzv. „vojenské výstrahy“, za jejíž počátek považují postížení prvních konkrétních vojenských příprav protivníka k rozpoutání války.

Z rozboru skutečných krizových situací ve vztazích mezi Východem a Západem v minulých letech a hypotetických krizových situací rozehrávaných při velkých cvičeních armád Severoatlantického paktu vyplývá, že délka doby vojenské výstrahy bývá zpravidla kratší. To znamená, že k válečným přípravám dochází až v určité etapě zvýšeného mezinárodního napětí.

Nejsou však vyloučeny ani situace, kdy k zahájení válečných příprav může dojít současně se zostřením mezinárodní situace, nebo dokonce, kdy bezprostřední válečné přípravy jednoho státu mohou teprve politické napětí vyvolat.

Dobu vojenské výstrahy v oblasti evropského válečného pole považovalo až dosud velení NATO i USA za dostatečně dlouhou k tomu, aby mohlo na válečné přípravy potenciálního protivníka včas a odpovídajícím způsobem reagovat a vyloučit tak možnost dosažení překvapení z jeho strany. Svědčí o tom mimo jiné i časové normy pro vzdušný přesun amerických vojsk z USA do Evropy, které jsou 10

až 15 dnů u leteckých jednotek a kolem 20–30 dnů u jednotek pozemních vojsk.¹⁾

Ke zkrácení doby vojenské výstrahy a tím i ke zvýšení nebezpečí překvapivého rozpoutání války by mohlo podle názoru velení NATO dojít za předpokladu, že by se potenciálnímu protivníkovi podařilo pod jakoukoli záminkou nebo krytím soustředit v blízkosti hranic států Severoatlantického paktu větší počet svých vojsk než dosud a vytvořit tak operační uskupení dostatečně silné k splnění cílů případného omezeného konfliktu.

Taková situace ve střední Evropě, podle mínění některých vedoucích představitelů NATO, vytvořila se v létě minulého roku v průběhu rozsáhlých manévrů vojsk států Varšavské smlouvy, které probíhaly na území Sovětského svazu, Polska a Německé demokratické republiky. Vrchní velitel spojeneckých ozbrojených sil NATO generál Lemnitzer při hodnocení těchto manévrů prohlásil 11. 7. 1968 ve Stuttgartu: „Nevím, co Rusové zamýšlejí se vším svým vojenským potenciálem učinit. Vím však, co mohou učinit, a mohou toho učinit hodně, a to s krátkou nebo dokonce žádnou dobou výstrahy.“

Podle současných názorů na Západě tato situace existuje i nyní, tj. po umístění části sovětských vojsk na území ČSSR. Tato vojska společně s vojsky ČSLA a vojsky rozmístěnými na území NDR mohou prý zahájit vojenské operace bez předchozích dlouhodobějších a tudíž i snadnější postížitelných příprav. Že s takovým hodnocením se ztotožňuje i velení NATO a vedení většiny členských států NATO, dosvědčuje i řada opatření některých států paktu ke zvýšení celkové bojové použitelnosti vojsk na středoevropském válečném poli.

Nejvýrazněji se tato opatření mají projevit u západoněmecké armády, která má vybudovat dalších asi 30 baterií polního dělostřelectva, zvýšit početní stav vojsk o 10 000–20 000 osob, především poddůstojníků a specialistů, zvýšit počet mobilizačních cvičení v roce apod.

Součástí těchto opatření bude zřejmě také zvýšení zpravodajského úsilí vůči sousedním socialistickým zemím, zefektivnění výstražného hlášeného systému a

¹⁾ Vzhledem k tomu, že vzdušný přesun vojsk z USA do Evropy je dnes záležitostí několika desítek hodin (vyčleněných leteckých jednotek a předurčených svazků pozemních vojsk), je do těchto norem zřejmě zahrnuta i doba nezbytná k přijetí příslušných rozhodnutí o přemístění amerických vojsk do Evropy, jakož i doba potřebná k realizaci všech opatření souvisejících jak se samotnou přípravou vojsk k přesunu, tak s dosažením jejich bojové schopnosti na evropském válečném poli.

zkrácení doby potřebné k přesunu amerických vojsk z USA do Evropy.

Přes změněnou vojenskou situaci, která se vytvořila ve střední Evropě po srpnových událostech v ČSSR a po umístění části sovětských vojsk na její území a která není podle mínění představitelů NATO pro Západ příznivá, velení paktu i nadále zastává názor, že by se potenciálnímu protivníkovi nepodařilo dosáhnout při rozpoutání ozbrojeného konfliktu v tomto prostoru strategického překvapení.

Připouští však možnost operačního překvapení, jehož by protivník mohl dosáhnout za předpokladu, že by se velení NATO nepodařilo včas odhalit skutečný smysl válečných příprav a politické cíle, které těmito přípravami protivník sleduje. To dokazuje, že velení NATO svého potenciálního protivníka nepodceňuje a že si uvědomuje obtížnost odhalení jeho skutečných úmyslů v krizových situacích, zejména snaží-li se protivník své záměry nejrůznějšími způsoby a prostředky utajit do poslední chvíle.

Ve svém přesvědčení o možnosti dosažení operačního překvapení při rozpoutání války velení NATO vychází mimo jiné i ze zkušenosti několika vojenských akcí v různých částech světa v posledních letech. Zajímavé na těchto vojenských akcích z hlediska dané problematiky bylo to, že i když vojenské přípravy k jejich zahájení byly známy delší dobu, přesto při jejich zahájení bylo dosaženo překvapení, které umožnilo úspěšně uskutečnit vojenské akce v krátké době. Názorným příkladem jedné z těchto akcí byl překvapivý izraelský útok proti sousednímu arabským státům v posledním izraelsko-arabském konfliktu v červnu 1967.

Kromě názorů velení NATO na možnost rozpoutání války v Evropě po kratším či delším období politického napětí a nezbytných válečných příprav, které znemožňuje při dobře vedené zpravodajské činnosti útočníkovi dosáhnout strategického překvapení, na Západě se objevují názory, které v rozporu s předsta-

vami velení NATO naopak možnost strategického překvapení ve válce v současné době připouštějí a staví se dokonce za jeho využití při rozpoutání války proti Sovětskému svazu a ostatním zemím socialistického tábora.

Za předpoklad dosažení strategického překvapení však považují zkrácení přípravného období na minimum. Přitom ta vojenská opatření, jejichž realizace vyžaduje delší dobu, navrhuje omezit jen na skutečně nejnútnejší, těžko postižitelná, jež by bylo možné navíc krýt pod věrohodnými záminkami (dílními mobilizačními cvičeními a nácviky, cvičeními s vojsky atd.).

Rozhodujícím prostředkem strategického překvapení by byly strategické raketové jaderné síly, které jsou schopny při dnešním trvalém vysokém stupni bojové pohotovosti zahájit překvapivý jaderný útok s minimální dobou výstrahy (v trvání několika desítek minut) a způsobit protistojící straně nepředstavitelné ztráty, jež by mohly hned na samém počátku ovlivnit výsledek konfliktu ve prospěch útočníka.

K oklamání a dezinformaci protistojící strany i světové veřejnosti a ke zvýšení možnosti dosažení strategického překvapení při rozpoutání války by překvapivý útok mohl být podle těchto názorů dokonce načasován na období zmírňování mezinárodního napětí.

Z rozboru názorů velení NATO na možnost dosažení překvapení v příští válce vyplývá, že překvapivému rozpoutání války příkládají státy na Západě velký význam. Teoretické úvahy o možnostech dosažení překvapení ve válce i praktická opatření v armádách členských států Seeveroatlantického paktu nasvědčují tomu, že velení NATO se nejen snaží překvapivému napadení západní Evropy zabránit, ale že i samo ve svých plánech rozpoutání války v evropském prostoru s faktorem překvapení počítá a že se ho bude snažit v případném ozbrojeném konfliktu nejen dosáhnout, ale i vojensky využít.